

A humanum: hic autem de filiis iam natis est facta distinctio, ut vnusquisque in suo peccato moriatur? Nō enim trahit aliquid ex patre qui iam natus erat quando prater eius peccauit. Sed cum etiam ibi dicit, ijs qui oderunt me: manifestum est etiam illam oditionem posse mutari, si filij parentum suorum facta non fuerint imitati. Nam & illud ex Adam temporaliter redditur, quia omnes propter hoc moriuntur: non autem in æternum eis qui fuerint per gratiam spiritaliter regenerati in eaque permanerint vsque in finem. Quāuis & illud merito quæri possit, si redduntur peccata patrum in filios qui oderunt deum, cur in tertiam & quartam generationem, vel per ætermissa prima & secunda, vel non etiam in cæteris permanente impietate & imitatione malorum parentum. An per hunc numerum quoniam septenarius intelligitur, vniuersitatem significare voluit, & ideo non ipsum potius septenarium posuit, ut diceret in septimam generationem? Ac sic omnis intelligeretur, quia causam perfectionis huius numeri hoc modo potius intimaui. Ideo nanque perhibetur perfectus, quia ex his duobus constat, ternario scilicet primo impari toto, & quaternario primo pari toto. Vnde esse & illud Propheticum existimo, quod assidue repetitur, In tribus & quatuor impietatibus non aduerlabor: per quod voluit impietates vniuersas potius, quàm tres vel quatuor intelligi.

XLIII.

Non declinabis iudicium aduenæ & orphanæ & viduæ, Non pignerabis vestem viduæ. Cur non ait, Et non pignerabis vestimentum eorum? Quæ enim causa est, ut trium istorum iudicium declinare vetuerit, pignus autem auferri vestimentum solius viduæ, non & illorum: nisi quia iudicia omnium facienda propterea commendauit, quia non habent à quibus defendantur: siue aduenæ, quia in terra aliena est: siue orphanus: id est, pupillus, quia parentibus caret: siue vidua, quia maritum non habet. Pignus vero cum prohibet vestimentum auferre viduæ, puto quod satis eleganter admoneat, eas vere dicendas esse viduas, quæ etiam pauperes sunt. Id enim & Apostolus euidenter ostendit, vbi ait, Si qua autem vidua filios & nepotes habet, discat primum domum suam pie tractare, & mutuam vicem parentibus reddere: hoc enim acceptum est coram domino. Quæ autem vere vidua est, & desolata, sperabit in domino, & persistet in orationibus nocte & die. Hanc vere viduam dixit, quæ non habet à quibus sustentetur: quia non solum viro, sed etiam posteris asque omni ope destituta est: diuitem quippe nō diceret desolatam. Pauperi itaque pignus non est auferendum vestimentum: nam & hoc ipso quod vestimentum prohibet auferri, pauperem ostendit. Neque enim creditor non potius auferret argentum, vel si quid aliud, quàm vestimentum. Porro si occurrerit animo, quid si multa habeat vestimenta non necessaria, sed superflua, quomodo intelligitur vere vidua? Hoc est non solum desolata, verum etiam quæ in delictis agit, quæ subiecit dicens, Quæ autem in delictis agit, viuens mortua est. Et hanc quippe opposuit, tanquam e contrario veræ viduæ, tanquam talis non sit vera vidua. Quæcunque autem diuites alias nuptias experiri noluerunt, continentia in eis laudatur, non desolatio commendatur. He quippe maritis tantum viduæ sunt, non alijs rebus.

1. Tim. 5.

XLIII.

Quod admonet ut in messe oblitum manipulum nemo colligat, & oliuam vel vnam relictam nemo repetat diligentius neglecta colligere, & dicit egentibus dimitteda. Occurrit forsitan cogitationi, Quid si hæc quæ ab agrorum dominis dimittuntur, non egentibus, sed improbi colligant? Sed considerandum primo illum misericordiam facere, qui hoc animo dimittit, ut egentes habeat quod dimittitur. Deinde cum hæc populo præ-

Tonus quartus.

cipiuntur, simul etiam admonentur ij qui non indigent ista non quærere. Quod si vero quæsierint, quid aliud quàm res alienas, & quod grauius est, pauperum inuadere iudicandi sunt? Vtrique ergo commo-
nentur his præceptis, & quorum agri sunt, ut misericorditer ea relinquunt: & qui indigentes non sunt, ut inde se abstineant: quando vtrunque dicitur, & à quibus dimitteda sunt, & quibus dimitteda sunt.

Si autem fuerit altercatio inter homines, & accesserint ad iudicium, & iudicauerint & iustificauerint iustum. Iudices intelligendi sunt iudicare, non illi qui dicti sunt altercationem habere. Deinde sequitur, Et reprehenderint impium, & erit si dignus fuerit plagis, qui impie agit: constituet eum in conspectu iudicum, & flagellabunt eum ante se secundum impietatem eius: numero quadraginta flagellabunt eum, & non apponent. Si autem appouerint flagellare eum super has plagas plures, deturpabitur frater tuus coram te valde. Aduertendum est, cum ea peccata plagis emendanda præceperit, quæ digna non sunt mortis supplicio vindicari, & hoc tam paucis plagis: eum tamen qui cæditur, appellauit impium vel impie agentem, ut nouerimus, non sicut pluri loquuntur, locutas esse scripturas: quas incuriosus legimus, cum putamus adulterium non esse impietatem, quia in hominem videtur peccasse qui hoc fecerit, cum illud peccatum morte plebæ iubeat lex: & his peccatis grauiores esse diximus impietates, cum sint earum quædam quæ per flagella plagis quadraginta puniuntur. Est itaque leuis impietas, quæ verberare digna est: & est grauior quæ morte digna est: ita etiam illa peccata quæ non in deum, sed in hominem videntur admitti, sunt morte digna: quædam sunt alia correptione, seu verberare, seu poena facilliore. Ita enim locutos esse septuaginta interpretes constat, ut etiam illius, qui plagis dignus est, impietatem vocauerint.

XLV.
Deut. 25.

E

XLVI.

Si autem habuerint fratres in vnum, & mortuus fuerit vnus ex eis, semen autem non fuerit ei, vxor defuncti fratris non alteri nubet approprianti. Frater viri eius intrabit ad eam, & accipiet eam sibi vxorem, & cohabitabit ei. Et erit infans quicumque natus fuerit, constituetur ex defuncti nomine, & non delebitur nomen eius ex Israël. Videtur hoc præcepisse lex de fratris vxore ducenda, non ob aliud, nisi ut semen suscitet fratri, qui sine liberis defunctus est. Quod autem ait, Constituetur ex defuncti nomine, & non delebitur nomen eius ex Israël: id est, nomen defuncti: ex hoc videtur dictum, ut ille qui nascitur, hoc nomine appelletur quo appellabatur defunctus, cui quodammodo propagatur. Vnde nobis visum est magis secundum adoptionis morem, soluere in Euangelio quæstionem de duobus patribus Ioseph: quorum vnum commemorat Mattheus, eum scilicet qui genuit Ioseph: alterum Lucas, cuius filius erat Ioseph: quoniam nullius eorum nomen Ioseph accepit: nisi forte hoc dictum est, Constituetur ex defuncti nomine: non ut eius nomen accipiat, sed ut ex eius nomine, id est, tanquam filius, non eius cuius semine est genitus, sed illius defuncti, cui semen sit scitatum est, heres constituatur. Quod enim additum est, Et non delebitur nomen eius ex Israël: potest ita intelligi: non quod nomen eius puer consequenter accipiat, sed quod ille non sine posteritate mortuus esse videbitur: & ideo permanet eius nomen, hoc est memoria. Neque enim etiam si ipse filium genuisset, nomen suum ei fuerat impositurus, ut nomen eius non deleteretur ex Israël: sed ex hoc utique non deleteretur, quia nō sine liberis ex hac vita emigraret: & hoc iubetur in eius vxore frater eius implere, quod ille non potuit. Nam & si frater non fuisset: & propinquus ducebat vxorem eius, qui sine filiis mortuus esset, ad suscitandum semen fratri suo: sicut fecit Booz ducens

h iij 60